

*Niin kuin
muuttolintusen tie*

**ALPO
KUPARINEN**

Elämäni muistikirja

NIIN KUIN MUUTTOLINTUSEN TIE

ELÄMÄNI MUISTIKIRJA

© 2025 Kuparinen, Alpo

Taitto & Kansi: Books on Demand

*Kustantaja: BoD · Books on Demand, Mannerheimintie 12 B, 00100 Helsinki,
bod@bod.fi*

*Kirjapaino: Libri Plureos GmbH, Friedensallee 273, 22763 Hampuri, Saksa
ISBN: 9789528087670*

NIIN KUIN MUUTTOLINTUSEN TIE

ELÄMÄNI MUISTIKIRJA

ALPO KUPARINEN

LUKIJALLE

Tämä kirja kertoo minun, Alpo Kuparisen elämäntarinan. Alun perin en aikonut tällaista kirjaa kirjoittaa. En pitänyt tärkeänä elämäni kulun dokumentointia. Vaimoni Dorothea kuitenkin kannusti minua jo yli kymmenen vuotta sitten kirjottamaan sukujeni vaiheista Karjalassa ja muistoja elämäni alkupuolelta lapsiani ja lapsenlapsiani varten. Näin he saivat tietoja esivanhemmistamme ja heidän elämästään, siis myös omista juuristaan. Samalla he saivat katsauksen perheemme ja koko Suomen lähihistoriasta, sodista, sukumme evakkotiestä, jälleenrakennuksesta sekä Suomen muuttumisesta muutaman vuosikymmenen aikana alkeellisesta maatalousyhteiskunnasta jälkiteolliseksi palveluyhteiskunnaksi. Kirjoitettuani tämän vanhempaa aikaa koskevan osan aloin itse ajatella, että miksi en samalla kirjoittaisi koko elämäni tarinaa aina nykypäivään saakka, mukaan lukien tapahtumat työurani varrelta. Silloin tavallaan elinkaareni ympyrä sulkeutuisi. Olen valinnut kirjaan yli 100 kuvaa, jotka täydentävät kirjoitettua tekstiä. Kirja on tarkoitettu lähinnä omille jälkeläisilleni. Lahjoitan sen myös muille sukulaisilleni ja muutamille ystävilleni.

Kirjoitustyö on siis kestänyt kaikkiaan noin kymmenen vuotta. Välillä on ollut pitkiä, jopa vuoden ajanjaksoja, jolloin minulla ei ole ollut tarmoa eikä motivaatiota tehdä mitään sen hyväksi. Olen kirjoitustyössä joutunut käymään läpi koko elämäni moneen kertaan. Hyvien ja onnellisten tapahtumien lisäksi ovat yhä uudelleen tulleet eteeni raskaat, ikävät vaiheet, jotka olivat jo ehtineet painua taustalle tai unohduksiin. Kirja kertoo elämäni tapahtumista siten, kuin minä olen ne kokenut. Olen kuitenkin pyrkinyt olemaan mahdollisimman rehellinen ja objektiivinen, pitäytymään faktoissa ja ottamaan huomioon myös muut lähelläni olleet ihmiset.

Kirja jakaantuu kahteen erilliseen osaan, siviilielämään ja työelämään. Yritin aluksi kirjoittaa niitä limittäin, aikajärjestyksessä. Se ei kuitenkaan tuntunut luontealta, sillä todellisuudessa nämä olivat kaksi erillistä maailmaa, joilla ei ollut juurikaan toistensa kanssa tekemistä. Perheeni, sukulaiseni ja siviilielämän tuttavani eivät tienneet paljoa työelämäni sisällöstä ja vastaavasti työelämäni kollegat eivät tienneet paljon siviilielämästäni. Vain minä olin yhdistävä tekijä, minä, joka elin niitä molempia.

Työelämäosassa en ole pyrkinytkään menemään kovin syvälle sen asiasisältöön ja ammatillisiin yksityiskohtiin, en kirjoittamaan täydellisenä niiden politiikka-alueiden historiaa, missä olen ollut mukana. Se on historioitsijoiden tehtävä. Sen sijaan olen kirjoittanut, millaisia tehtäviä olen hoitanut, miten olen työelämäni eri vaiheet kokenut ja millaisia sattumuksia on matkani varrella tapahtunut. Olen antanut sekä kiitosta että kritiikkiä, tietysti omasta näkökulmastani.

Kiitän vaimoani Dorotheaa hänen antamistaan kommentteista ja kärsivällisestä kannustuksesta tämän kirjoitustyön loppuun saattamiseksi. Ilman sitä tätä kirjaa ei olisi syntynyt. Samoin kiitän poikaani Vesaa ja tyttärtäni Riaa sekä veljeäni Kaukoa siviilielämäosaan saamistani kommentteista. Työelämäosaan olen saanut kommentteja entiseltä kollegaltani Hannes Toivaselta, joista myös parhaat kiitokseni. Nyt työ on vihdoinkin valmis ja voin myös itse olla tyytyväinen siitä, että elämästäni jää pieni jälki tiedoksi seuraaville sukupolville.

Puujaalla tammikuussa 2025.

Alpo Kuparinen

Sisältö

LUKIJALLE	5
------------------------	----------

OSA I SIVILIELÄMÄ	15
--------------------------------	-----------

1. LUKU KARJALAISET JUURENI	16
1.1. Esivanhempiemme vaiheita	16
1.2. Vanhempiemme sukujen vaiheita	18
1.2.1. Kupariset	18
1.2.2. Räikköset	24
1.3. Nuori perhe 1936 – 1939	29
1.4. Talvisota 30.11.1939 – 13.3.1940 ja evakkotie	31
1.5. Sisaremmen Kaarinan kuolema 22.6.1940.	34
1.6. Jatkosodan alku ja paluu Karjalaan 1941 – 1942	36
1.7. Sodan traumat ja alkoholin tulo perheen kuokkavieraaksi	39
1.8. Syntymäni 30.1.1944	41
1.9. Uudelleen evakkoon 1944	42
2. LUKU ELÄMÄÄ LAPSUUDENKODISSAMME	45
2.1. Elämää Uskelassa 1945 – 1948	45
2.2. Muutto Pusulaan ja uuden maatilan perustaminen 1948 – 1949	48
2.3. Elämää uudistilalla 1950-luvun alkupuolella	53
2.4. Perheen ilmapiiri ja arkiset tavat	59
2.5. Viina ja väkivalta	63
3. LUKU ENSIMMÄISET KOULUVUODET	66
3.1. Alakansakoulu 1.9.1951 – 31.5.1953	66
3.2. Yläkansakoulu 1.9.1953 – 31.5.1955	67
3.3. Oppikoulu Nummella 1.9.1955 – 31.5.1960	68
3.4. Äidin kuolema 6.1.1957 ja sen seuraukset	71
3.4.1. Äidin viimeiset vaiheet	71
3.4.2. Elämän täytyy jatkua	76
3.5. Murrosiän harrastuksiani	78

4.	<i>LUKU LUKIOAIKA RIIHIMÄELLÄ JA HYVINKÄÄLLÄ</i>	
	<i>1.9.1960 – 31.5.1963.....</i>	83
4.1.	Hakeminen Riihimäen lyseoon	83
4.2.	Lukio alkaa	84
4.3.	Elämää lukiossa.....	86
4.4.	Irtautuminen lapsuudenkodista, työ rakennuksella kesällä 1962.....	88
4.5.	Ylioppilaskirjoitukset ja ylioppilaaksi pääsy 31.5.1963.	91
4.5.1.	Penkkarit.....	91
4.5.2.	Kirjoitukset maalís-huhtikuu 1963.....	91
4.5.3.	Tulokset.....	92
4.5.4.	Ylioppilasjuhlat	93
5.	<i>LUKU VARUSMIESPALVELU 15.6.1963 – 9.5.1964.....</i>	96
5.1.	Lähtö ”inttiin”	96
5.2.	Alokasaika 15.6. – 5.8.1963.....	96
5.3.	Sosiaalinen elämä varusmiehenä.....	98
5.4.	Aliupseerikoulu 5.8. – 30.11.1963.....	99
5.5.	Reserviupseerikoulu (RUK) 1.12.1963. – 6.3.1964.	101
5.6.	Paluu Niinisaloon – ja loman sijasta Lapin pakkasiin	105
5.7.	Kokelasaika ja lähtö siviiliin 9.5.1964.	107
6.	<i>LUKU OPISKELUAIKA</i>	110
6.1.	Kesätyöt Ruotsissa, aluksi paperitehtaassa, sitten hautausmaalla 1964 – 1969	110
6.2.	Hakeminen opiskeluun 1964.....	114
6.3.	Opiskelun alku	115
6.4.	Avioliittoon opiskeluaikana 4.11.1967.....	117
6.4.1.	Kohti häitä	117
6.4.2.	Lapsen odotus ja syntymä 23.9.1968.....	121
6.5.	Opiskelujen saattaminen loppuun ja työpaikan etsintä.....	125
6.5.1.	Opiskelut loppuun 4.2.1970	125
6.5.2.	Työpaikan etsintä 1970	127

7. LUKU PERHE-ELÄMÄÄ 1970-LUVULLA	129
7.1. Nuori perhe rakentaa kotia ja kasvaa	129
7.2. Asunnon säästäminen ja osto, marraskuu 1974	131
7.3. Elämää Jussilankadulla 1970-luvun loppupuolella.....	133
7.4. Autokantaan siirtyminen.....	135
7.5. Mirkun opiskelu iltakoulussa	136
7.6. Loma-aikojen vietto	138
7.7. Perheen harrastuksena pesäpallo.....	138
7.8. Uusi lapsi perheeseen	140
7.9. Suhde isäämme ja hänen kuolemansa	141
7.10. Eeva-tädin rooli elämässäni	143
8. LUKU PERHE-ELÄMÄÄ 1980- JA 1990 LUVUILLA	147
8.1. Yleistä	147
8.2. Parisuhteessa ristiriitoja	153
9. LUKU AVIOERO.....	154
10. LUKU AVIOERON JÄLKEEN.....	157
10.1. Kaksin Virvan kanssa	157
10.2. Sosiaalisten kontaktien väheneminen ja yksinäisyys.....	159
11. LUKU UUSI ELÄMÄ DOROTHEAN KANSSA	162
11.1. Tutustuminen	162
11.2. Yhteinen saksalainen perheemme	166
11.2.1. Anoppini Liselotte ja appeni Fritz.....	168
11.2.2. Kälyni Li Grünzweig-Kercher ja Werner Kercher.....	171
11.2.3. Lankoni Gerhard.....	177
11.2.4. Dorothean serkku Fritz Grünzweig.....	181
12. LUKU YHTEISEN KATON ALLE DOROTHEAN KANSSA JA HÄÄT	183
12.1. Talon hankinta.....	183
12.2. Häät	187
13. LUKU ELÄMÄÄ DOROTHEAN KANSSA PUUJAALLA.....	193
13.1. Dorothean ammatti kirjailijana	194

13.2. Luonnon läheisyys, puutarhan hoito ja kalastus	195
13.3. Lomat kesämökeissä ja Lapissa	197
13.4. Kissat	198
13.5. Kirjallisuus ja taide.....	200
13.6. Käännöstö.....	201
13.7. Uskonnon merkitys.....	202
13.8. Avioliittomme henkinen yhteenkuuluvuus.....	202

14. LUKU SUKULAISTENI VAIHEITA205

14.1. Lasteni vaiheita 1990-luvun lopulta lähtien.....	205
14.1.1. Poikani Vesan perhe	206
14.1.2. Poikani Vellu	215
14.1.3. Tyttäreni Virvan/Rian perhe	218
14.2. Sisarusteni vaiheita.....	225
14.2.1. Sisareni Seijan perhe	226
14.2.2. Veljeni Osmon perhe.....	228
14.2.3. Veljeni Pekan perhe	234
14.2.4. Veljeni Kaukon perhe	235

OSA II TYÖURA KAUPPA- JA TEOLLISUUSMINISTERIÖSSÄ 1970–2011..... 239

15. LUKU TYÖURAN ALKUAIJAT 1970-LUVULLA.....240

16. LUKU TYÖURAN KEHITYS 1980-LUVULLA.....244

16.1. Tyhjän panttinako?	244
16.2. Johtamiskoulutus ja sen merkitys työuralle.....	245
16.3. Tehtävien muutos koulutusasioihin	247
16.4. Suuntautuminen tieteeseen ja teknologiaan.....	249

17. LUKU TOIMINTA MINISTERIÖN TEKNOLOGIAJOHTAJANA

1.12.1988 – 31.12.1998.....252

17.1. Valinta johtajaksi.....	252
17.2. Alku aina hankalaa.....	255
17.3. Teknologiapoliittisia uudistuksia 1990-luvun alkuvuosina.....	256
17.3.1. Tiede- ja teknologiapanostuksen nostaminen.....	256

17.3.2. Teknologiaohjelmien kehittäminen.....	257
17.3.3. Teknologia-alan laitosten arviointien käynnistäminen.....	258
17.3.4. Laitosten tulosoajauksen käynnistäminen.....	263
17.3.5. Teknologian tutkimuksen käynnistäminen	266
17.3.6. Teknillistä tarkastusta koskevien laitosten uudelleenorganisointi.....	268
17.3.7. Maanpuolustuskurssi ja ministeriön valmiusryhmä.....	270
17.4. Kansainvälinen tiede- ja teknologiapolitiittinen yhteistyö	270
17.4.1. OECD:n tiede- ja teknologiapolitiikkakomitea (CSTP)	271
17.4.2. Seikkailut Venäjän maatutkintaseminaarissa Moskovassa	273
17.4.3. OECD:n Innovaatio- ja teknologiapolitiikkatyöryhmä ”Working Group on Innovation and Technology Policy” (TIP).	276
17.4.4. CSTP:n varapuheenjohtajaksi	278
17.4.5. KISA-hanke (Knowledge Intensive Service Activities).....	279
17.4.6. Muistumia OECD:stä	281
17.4.7. Loppuajat OECD:ssä	282
17.4.8. EU - tutkimus- ja teknologiayhteistyö	283
17.4.9. EUREKA – yhteistyö	287
17.4.10. CERN ja ESA	293
17.4.11. Suomen - Neuvostoliiton tiede- ja teknologiakomissiosta Suomen-Venäjän tiede- ja teknologiakomissioon	294
17.4.12. Mannerjalustatyöryhmä	299
17.4.13. Luoteis-Venäjän ympäristön tilan kartoitushanke	300
17.4.14. Kahdenvälinen tiede- ja teknologiayhteistyö	303
17.4.15. Arktinen ja antarktinen tutkimus	308

18. LUKU SYRJÄÄN MINISTERIÖN TEKNOLOGIAPOLITIIKAN JOHTAJAN PAIKALTA.....312

18.1. Nimitysmenettelyn kiemurat	312
18.2. Muutoksen välittömät ja välilliset vaikutukset	318

19. LUKU SUUNTAUTUMINEN TEKNOLOGIAN TUTKIMUKSEEN JA ENNAKOINTIIN321

19.1. ProAct-tutkimusohjelma.....	321
19.2. Teknologian ennakointi	325
19.3. VISION-ERANET	326
19.4. Pohjoismainen tutkimusyhteistyö	327

20. LUKU VIELÄ KERRAN MULLISTUKSIA.....	331
20.1. Uudet, kylmät tuulet alkavat puhaltaa.....	331
20.2. Ministeriöt yhteen	332
20.3. Innovaatio-osaston synty ja teknologian tutkimuksen alasajo	333
21. LUKU TOIMINTA MINERAALIPOLITIIKAN JOHTAJANA.....	335
21.1. Kaivosasiat vanhaan malliin	335
21.2. Kaivosasioiden kriisitilanne ja niiden hoidon uudistaminen	337
21.3. Kaivoslain uudistaminen	340
21.4. Kaivostoiminnan edistäminen.....	342
22. LUKU SIIRTYMINEN ELÄKKEELLE.....	345
22.1. Hyvästi ministeriö ja kollegat	345
22.2. Saksalais-suomalainen kuoro	349
OSA III KOHTI ELÄMÄN EHTOOTA.....	355
Katse taaksepäin Katse taaksepäin.....	356
LIITE I CV Alpo Kuparinen Tärkeät tapahtumat:	362
LIITE II Tehtävät työelämässä:	364
LIITE III Ote Kuparisten sukutaulusta.....	368
LIITE IV Rääkkösten sukupuu äidistämme taaksepäin	373

OSA I SIVIILIELÄMÄ

1. LUKU KARJALAISET JUURENI

1.1. Esivanhempiemme vaiheita

Minä sekä sisarukseni olemme polveutuneet isän puolelta Kuparisten ja äidin puolelta Räikkösten suvuista. Molempien sukujen kotipaikka on ollut Heinjoen pitäjän Kääntymän kylä. Se sijaitsee Karjalan kannaksella, 25 km Viipurista itään. Suvut ovat olleet, ainakin niin pitkälle kuin tiedetään taaksepäin, itsenäisiä maanviljelijöitä, joista kirkonkirjoissa käytettiin nimitystä ”talollinen, talollisen vaimo, talollisen poika tai tytär”. Suvut ovat asuneet Karjalan kannaksella ainakin useita vuosisatoja.

Vanhin tiedossamme oleva Kuparisen suvun kantaisä, Tuomas Tuomaanpoika Kuparinen, on syntynyt 15.5.1754 Antreassa. Sieltä hän on muuttanut kotivävyksi Muolaan pitäjän (sittemmin Heinjoen) Kääntymän kylään avioiduttuaan Anna Taposen kanssa 26.12.1785. (Heinjoki oli aiemmin Muolaan kappeliseurakunta ja itsenäistyi 1800-luvulla asteittain itsenäiseksi seurakunnaksi, lopullisesti vuonna 1893).

Olettamuksemme on, että Tuomas Tuomaanpoika Kuparinen oli kotoisin Antrean Kuparsaaresta (noin 10 kilometriä Kääntymältä), mistä myös Kuparisen sukunimi olisi peräisin. Antrean Kuparisten jälkeläisiä elää Suomessa vielä runsain mitoin. Kuparsaaresta on ollut Ruotsin vallan aikana, 1700-luvulla ainakin kalkkikaivos, saaren nimestä päätellen sieltä on löydetty myös kuparia.

Kuparisen sukuumme viimeisten 250 vuoden aikana avioituneiden esiäitien sukunimiä ovat olleet mm. Taponen, Illi kaksi kertaa, Nousiainen ja Myyrä.

Äitimme suku, Räikköset on asunut Kääntymällä ainakin 1700-luvun alkupuolelta lähtien. Vanhin tiedossa oleva Räikkösen suvun kantaisä,

*Niin kulki päivät pääksytysten,
milloin paremmat, milloin pahemmat,
päällimmäisinä paremmat.*

Nämä nöyrät sanat Eino Leinon runosta *Tumma*
ovat minua voimakkaasti puhutelleet

BoD

